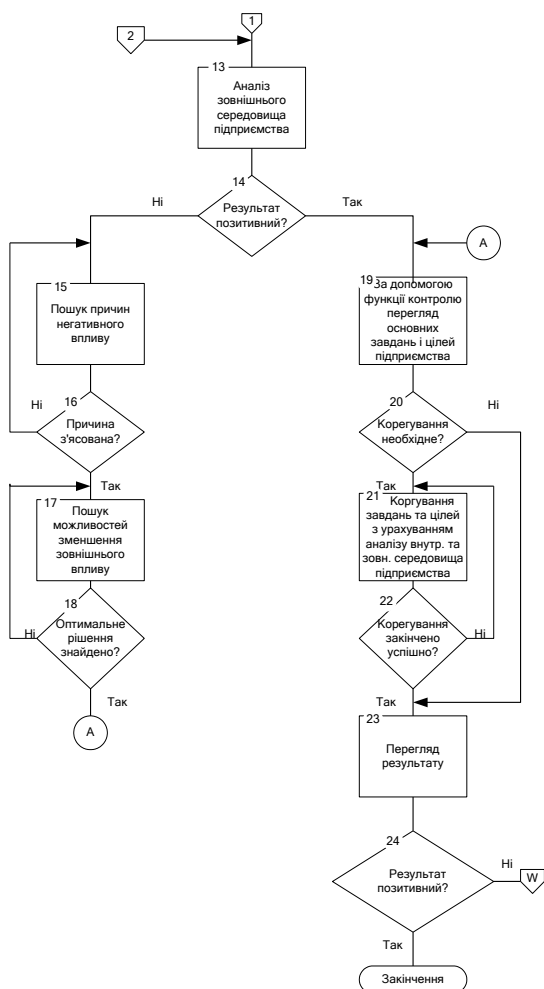

© Колесніченко В. Ф., 2005

Проте, незважаючи на існуючі дослідження в інноваційній тематиці провідних вчених, вивчення кола питань щодо інноваційного процесу не можна вважати завершеним. Так, дослідження щодо трактувань нововведень, інновацій, інноваційної діяльності, інноваційного процесу не дають можливості охарактеризувати взаємозв'язки між ними, тобто відсутній системний підхід у їх використанні для розкриття сутності та характеристики інноваційного процесу. Метою дослідження є уточнення та детальна конкретизація чіткого наукового визначення понять "нововведення", "інновація", "інноваційна діяльність", які є складовими інноваційного процесу. Дослідження відображає зв'язки між цими поняттями в межах інноваційного процесу та зв'язок його з оточенням.

На рівні підприємства (фірми, компанії) результатом НТП є вироблені підприємством інновації. Як у вітчизняній, так і в зарубіжній літературі останніх років усе частіше можна помітити ототожнення поняття "інновація" з поняттям "нововведення". Це цілком зрозуміло, оскільки будь-які винаходи, нововведення тільки тоді одержують суспільне визнання, коли будуть прийнятні до широкого вжитку, і вже в новій якості вони виступають як інновації. Однак слід зазначити, що сутність цих понять має деякі принципові відмінності, які необхідно виявити на основі дослідження точок зору авторів (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення поняття "нововведення" різними авторами

Автор	Точка зору	Джерело
1	2	3
Б. Твисс	Нововведення — це процес створення і впровадження нового	[6]
Й. Шумпетер	Нововведення — тільки частина процесу "ідея, її реалізація, споживання нового продукту"	[8]
П. Уайт	Нововведення йде за винаходом і завершує успішні розробки	[10]
М. Иванов, С. Колупаева, Г. Кочетков	Нововведення — це процес, що включає безліч стадій і зв'язків, починаючи з відкриттів і закінчуючи появою на ринку нових товарів; це безперервне розширення організованого людського знання й застосування його до розробки нових підходів щодо задоволення людських потреб; процес, що веде до більш ефективного виробництва і завершується новими та істотно модифікованими товарами або послугами	[11]
Д. Гвишиани, В. Громека	Процес доведення технічного винаходу або відкриття до стадії практичного використання, коли воно починає давати економічний ефект, або як кінцевий результат цього процесу, тобто винахід, доведений до стадії комерційного використання — продукту або товару, що з'явився в результаті процесу нововведення в першому значенні цього поняття	[12]
Э. Уткин	Нововведення — це прибуткове використання науково-технічних та інших досягнень за допомогою виробництва нової споживчої вартості	[13]
М. Мескон, М. Альберт	Нововведення — це результат наукової праці, спрямований на удосконалення суспільної практики і призначений для безпосередньої реалізації в суспільному виробництві	[14]

1	2	3
Д. Черваньов, Л. Нейкова	Нововведення — це процес доведення наукової ідеї або технічного винаходу до стадії практичного використання, що приносить дохід, а також пов'язані із цим процесом техніко-економічні й інші зміни в соціальному середовищі	[15]
Ф. Валента	нововведення — це зміна, перехід	[16]

Аналіз наведених визначень дозволяє зазначити про наявність принципово різних точок зору до визначення терміна "нововведення". Деякі автори [6; 8; 12; 15] вважають, що нововведення — це процес. На думку інших [16], нововведення — це цілеспрямована зміна. Такі різні тлумачення поняття "нововведення" можна пояснити відмінностями у меті його використання.

На підставі дослідження робіт (див. табл. 1) пропонується наступне тлумачення терміна "нововведення". Нововведення — це системний, безперервний, керований процес доведення наукової ідеї або технічного винаходу до стадії практичного використання, що забезпечує економічний ефект і призначений для безпосередньої реалізації в суспільному виробництві.

Доцільним є визначення сутності поняття "інновація". Термін "інновація" вперше з'явився в XIX ст. у роботах культурологів і означав введення деяких елементів однієї культури в іншу. Закономірності нововведень в економіці стали вивчати й застосовувати тільки на початку XX ст. [8].

Сьогодні термін "інновація" використовується як окремо, так і для позначення ряду споріднених понять: "інноваційна діяльність", "інноваційний процес", "інноваційне рішення" та ін. Різні вчені трактують поняття "інновація" залежно від об'єкта і предмета свого дослідження. Найбільш характерні визначення цього терміна наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Визначення поняття "інновація"

Автор	Точка зору	Джерело
1	2	3
Й. Шумпетер	Інновація — це економічні засоби, застосовувані підприємцем, сподіваючись на одержання більш високого прибутку	[8]
Л. Гохберг	Інновація — це кінцевий результат інноваційної діяльності, що одержав втілення у вигляді нового або вдосконаленого технологічного процесу, нового або вдосконаленого продукту, впровадженого на ринок, що використовується в практичній діяльності або в новому підході до надання соціальних послуг	[17]
"Керівництво Осло"	Інновація — це кінцевий результат інноваційної діяльності, що одержав втілення у вигляді нового або вдосконаленого продукту, впровадженого на ринок, нового або вдосконаленого технологічного процесу, використовуваного в практичній діяльності, тобто інновація є наслідком інноваційної діяльності	[18]
М. Блауг	Інновація — це будь-яке вдосконалення технічних способів виробництва, будь-яке доповнення до існуючого обсягу технологічних знань	[19]
М. Іонов	Інновація — це новий продукт або послуга, спосіб їхнього виробництва, нововведення в організаційній, фінансовій, науково-дослідній та іншій сфері, будь-яке вдосконалення, що забезпечує економію витрат або створює нові умови такої економії	[20]

1	2	3
Б. Санто	Інновація — це такий суспільно-техніко-економічний процес, що через практичне використання ідей і винаходів приводить до створення кращих за своїми властивостями виробів, технологій	[21]
В. Василенко	Інновація — це нововведення, пов'язане з НТП і в основі якого лежить відновлення основних фондів і технологій, удосконалення управління та економіки підприємства	[22]
Л. Вишняков та ін.	Інновація — це не просто нововведення, це радикальне нововведення, що значно змінює наше життя	[23]
М. Крупка	Інновація — це нововведення, використання якого приводить до якісних змін у виробництві з метою одержання соціально-економічного ефекту	[24]
Закон України "Про інноваційну діяльність"	Інновації — це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, які істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери	[25]
Ф. Валента	Інновація — це цільова зміна у функціонуванні підприємства як системи	[16]

Деякі автори [17; 18] вважають, що інновація — "це кінцевий результат інноваційної діяльності". На думку автора даної статті, інновацію слід розглядати з урахуванням взаємодій, взаємодії та зв'язків між ринком та інноваційною діяльністю підприємства. Тобто інновації слід розглядати не тільки з точки зору функцій виробництва, але й з погляду їхнього якісного рівня. Споживачі самі вибирають споживчі властивості інновації. Саме ж поняття треба розглядати, на погляд автора даної роботи, з точки зору загального та системного розуміння. Під інноваціями одні дослідники [19; 21; 25] розуміють "впровадження чого-небудь нового", а інші [20; 22 – 24] — вважають, що інновація — це впровадження (або використання) нововведення.

Розглянуті визначення інновацій не враховують послідовності, логічності, взаємозв'язків ланцюжка елементів системи інноваційного процесу "нововведення — інновація — інноваційна діяльність".

Таким чином, інновація — це процес радикального нововведення з новостворених (або вдосконалених) конкурентоспроможних технологій (продукції, послуг), удосконалення управління та економіки підприємства в цілому.

На підставі проведеного дослідження існуючих підходів до визначення таких категорій, як "нововведення" та "інновація", автор вважає, що між цими поняттями є принципова різниця. Так, поняття "нововведення" визнане більш загальним явищем по відношенню до "інновації". Інновація вважається необхідною умовою для впровадження нововведення.

Запропонований системний підхід до визначень категорій інноваційного процесу вимагає визначення понять "інноваційна діяльність" та "інноваційний процес". Необхідність у цьому обумовлена насамперед тим, що інноваційна діяльність є одним з основних елементів системи управління виробництвом, а отже, здійснює значний вплив на її організацію, структуру, функції, методи й засоби, а також на критерії оцінки ефективності. Визначення поняття "інноваційна діяльність" різними авторами наведені в табл. 3.

Поняття "інноваційна діяльність"

Автор	Точка зору	Джерело
1	2	3
В. Василенко	Інноваційна діяльність — діяльність підприємства, пов'язана з науково-технічними розробками, інженерною підготовкою виробництва до переходу на новий продукт чи технологію, а також інвестуванням нововведень	[26]
Т. Майорова	Інноваційна діяльність — діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів та послуг	[27]
Ю. Морозов	Інноваційна діяльність — діяльність, що спрямована на практичне використання наукового, науково-технічного результату та інтелектуального потенціалу з метою отримання нової чи радикально поліпшеної продукції, технології її виробництва та задоволення платоспроможного попиту споживачів у високоякісних товарах і послугах, вдосконалення соціального обслуговування	[28]
П. Завлин та ін.	Інноваційна діяльність — вся діяльність у рамках інноваційного процесу (маркетингові дослідження ринків збуту й пошук нових споживачів; пошуки новаторських ідей і рішень, а також партнерів з впровадження й фінансування інноваційного процесу)	[29]
С. Ільєнкова	Інноваційна діяльність — діяльність з доведення науково-технічних ідей, винаходів, розробок до результату, який може бути практично використаний. У повному обсязі інноваційна діяльність включає всі види наукової діяльності, проектно-конструкторські, технологічні, дослідні розробки, діяльність з освоєння нововведень у виробництві	[30]
Д. Черваньов та ін.	Інноваційна діяльність як "... процеси з прискорення НТП при створенні нової техніки й передової технології на базі використання досягнень фундаментальних наук, проведення пошукових і прикладних наукових досліджень з метою задоволення конкретної потреби народного господарства"	[15]
Р. Фатхутдинов	Інноваційна діяльність — процес зі стратегічного маркетингу, НДДКР, організаційно-технологічної підготовки виробництва, впровадження та розповсюдження інновацій в інші сфери	[31]

Дослідження та аналіз наведених визначень дозволяє зробити висновок про наявність двох загальних підходів до розуміння змісту інноваційної діяльності підприємства. Один підхід полягає в ототожненні інноваційної діяльності з інноваційним процесом [15; 29; 31], інший — у розумінні інноваційної діяльності як складової частини інноваційного процесу, що об'єднує водночас декілька його етапів [15; 26 – 28].

На думку автора, більш доцільним та раціональним є розуміння інноваційної діяльності як поняття, вужчого за змістом від поняття "інноваційний процес". Так, розуміння інноваційної

діяльності як складової загального інноваційного процесу закріплене в ст. 1 Закону України "Про інноваційну діяльність" [25]. Інноваційна діяльність — це діяльність, що спрямована на використання й комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг. Таке визначення обмежує інноваційну діяльність етапами освоєння, промислового виробництва, маркетингу та збуту, з чим погоджується і автор.

Таким чином, інноваційна діяльність — це діяльність в межах інноваційного процесу, що спрямована на використання й комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг.

Інноваційний процес, як ми вже з'ясували, є поняттям більш широким і розглядається з урахуванням різних підходів і ступеня деталізації. Сутність поняття "інноваційний процес" в роботах вчених-економістів наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Визначення поняття "інноваційний процес"

Автор	Точка зору	Джерело
С. Ільєнкова	Інноваційний процес — це створення, освоєння й поширення інновацій	[30]
Г. Ковалев	Інноваційний процес — це процес створення й комерціалізація використання продуктів інтелектуальної праці	[32]
П. Завлин	Інноваційний процес — це процес перетворення наукового знання в інновацію, що можна уявити як послідовний ланцюг подій, під час яких інновація визріває від ідеї до конкретного продукту, технології або послуги й поширюється при практичному використанні	[29]
В. Василенко, В. Шматько	Інноваційний процес — це комерціалізація винаходів, нових технологій, видів продукції й послуг, рішень організаційно-технічного, економічного, соціального характеру й інших результатів інноваційної діяльності	[22]
Дж. Блек	Інноваційний процес — це процес перетворення наукового знання в фізичну реальність, який складається з наступних стадій: виникнення ідеї; фундаментальні дослідження; прикладні дослідження; технічні розробки; дослідно-конструкторські розробки; масове виробництво і споживання	[32]

Різну термінологію використовують вчені для позначення об'єкта, щодо якого відбувається інноваційний процес. Зокрема використовуються такі терміни: "інновація" [29; 30], "продукт інтелектуальної праці" [32], "результат інноваційної діяльності" [22].

На думку автора, вживання терміна "продукт інтелектуальної праці" є недоцільним, оскільки він вказує на нематеріальну форму об'єкта інноваційного процесу, що не в повній мірі відповідає дійсності, адже результатом інноваційного процесу може бути не лише нова технологія, а й конкретний продукт (чи послуга). Термін "результат інноваційної діяльності", у свою чергу, також не відображає сутності об'єкта інноваційного процесу, вказуючи лише на ту його стадію, де відбувається створення цього об'єкта. Отже, найбільш доцільним у даному випадку є використання терміна "інновація", що в повній мірі характеризує об'єкт і результат інноваційного процесу.

Таким чином, під інноваційним процесом надалі слід розуміти інтерактивну модель, що складається із системи методів і процедури з перетворення наукових знань в інновацію, всі еле-

менти якої взаємодіють між собою, тобто як процес послідовних подій, у ході яких інновація зазнає змін від ідеї до конкретного продукту, технології або послуги й поширюється (розповсюджується) при практичному використанні.

Відмінною особливістю інноваційної діяльності автор вважає відсутність стадії диверсифікації, яка віднесена до інноваційного процесу як до більш широкого за змістом поняття.

Сьогодні стає очевидним, що інновації життєво необхідні для сталого розвитку кожного підприємства, галузі, регіону і української економіки в цілому. Тому однією з актуальних проблем у даний час є створення розвинутої інноваційної інфраструктури — мережі підприємств і організацій. З розвитком НТП з'являються різноманітні форми і методи організації інноваційної діяльності, а відповідно і різноманітні типи інноваційних організацій, що розробляють і впроваджують інновації.

У теорії і практиці інноваційного менеджменту закріпилося групування підприємств за характером інноваційної діяльності [13]. Ключовими ознаками такої класифікації є переважаючі типи інновацій, які реалізуються підприємствами. Методичною основою класифікації підприємств та організацій можуть служити також профіль їхньої діяльності, рівень спеціалізації, кількість стадій життєвого циклу інновації та інші аспекти [15]. Узагальнена класифікація підприємств, що впроваджують інновації, наведена в табл. 5.

Таблиця 5

Класифікація підприємств, що впроваджують інновації

№ з/п	Ознака класифікації	Тип (вид) підприємства
1	Готовність підприємства до інновацій	Першопрохідницький; адаптивний; протекціоністський; зважений; реактивний
2	Характер інноваційної діяльності	Інноватори-лідери; інноватори -послідовники
3	Вид інновації	Підприємства, що працюють з інноваціями: продуктовими; технологічними; виробничими; економічними; управлінськими; інформаційними; торгівельно-збутовими; соціальними; фінансовими; екологічними; юридичними
4	Джерела фінансування	Підприємства, фінансування яких здійснюється за рахунок коштів: власних; залучених; позичених; комбіноване фінансування
5	Інвестиційна привабливість підприємства як складової інноваційного об'єкта	Підприємства, інноваційна діяльність яких може характеризуватися таким ступенем інвестиційної привабливості: низьким; середнім; високим

Дослідження та аналіз робіт [5 – 8; 12 – 15] довів існування значної кількості класифікаційних ознак, більшість з яких збігаються, але автори не виділяють такої важливої класифікаційної ознаки, як інвестиційна привабливість щодо інноваційної діяльності підприємства. Необхідність її застосування зумовлена тим, що інноваційна діяльність підприємства — один з головних напрямків виходу з кризи, стабілізації, розвитку суб'єктів господарювання на сучасному етапі розвитку економіки України. А тому, на думку автора, є доцільним рекомендувати додат-

кову ознаку класифікації — інвестиційну привабливість інноваційного об'єкта. Пропонується підприємства, що здійснюють інноваційну діяльність, за цією ознакою розподілити на підприємства з низьким, середнім та високим ступенем інвестиційної привабливості (див. табл. 5). В основі такого розподілу пропонується використовувати кількісний інтегральний показник інвестиційної привабливості.

Відповідно до мети дослідження необхідно визначитися з інвестиційною привабливістю інноваційного об'єкта (або будь-якого об'єкта капіталовкладення). На сьогодні однозначного трактування поняття "інвестиційна привабливість інноваційного об'єкта" не існує. У табл. 6 наведені підходи авторів до визначення поняття "інвестиційна привабливість".

Таблиця 6

**Підходи до визначення поняття
"інвестиційна привабливість"**

Джерело	Визначення
"Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій" [33]	Інвестиційна привабливість трактується як рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших потреб або інтересів інвестора до конкретного підприємства, які можуть бути визначені або оцінені значеннями відповідних показників, у тому числі й інтегральною оцінкою
Н. Русак, В. Русак [34]	Під інвестиційною привабливістю об'єкта розуміють оцінку доцільності вкладених у нього вільних коштів
І. Бланк [35]	Інтегральна характеристика окремих компаній — об'єктів майбутнього інвестування — з позиції перспективності розвитку, обсягів і перспективи збуту продукції, ефективності використання активів та їхньої ліквідності, стану платоспроможності й фінансової стабільності
О. Ястремська [9]	Інвестиційна привабливість — властивість підприємства, зумовлена його наявними економічними ресурсами, залучати внутрішні і зовнішні інвестиційні кошти для досягнення цілей інвестування

Дослідження та аналіз наявних підходів показали, що авторами розглядається інвестиційна привабливість підприємства, окремого інноваційного чи інвестиційного проєкту. Автор вважає, що в процесі інвестування підприємство, що здійснює інноваційну діяльність (або інноваційний об'єкт), доцільно розглядати як систему "підприємство — інноваційний проєкт". Інвестор у процесі відбору інноваційних об'єктів обере такий суб'єкт господарювання, який за умов допустимого ризику здатний забезпечити очікувану прибутковість з урахуванням можливостей як самого підприємства, так і конкретного інноваційного проєкту. Так, під інвестиційною привабливістю інноваційного об'єкта пропонується розуміти властивість системи "підприємство — інноваційний проєкт", що обумовлена результатами його фінансово-господарської і інноваційної діяльності, залучати інвестиційні ресурси та потенційними можливостями ефективно їх використовувати.

Отже, проведені дослідження інноваційного процесу мають теоретичну і практичну значущість щодо його удосконалення та обґрунтування для залучення інвестиційних ресурсів у найбільш привабливі інноваційні об'єкти. Запропонована класифікація підприємств, які здійснюють інноваційну діяльність, дозволяє одержати багатоаспектну інформацію про характер діяльності різних підприємств, про попит на їхні інноваційні проєкти; ви-

значити методи та способи просування інновацій залежно від їх типів; створити підґрунтя для ефективних економічних відносин в інноваційній сфері.

Література: 1. Абрамов С. И. Инвестирование. — М.: Центр экономики и маркетинга, 2000. — 434 с. 2. Бубенко П. Т. Региональные аспекты инновационного развития: Монография. — Харьков: НТУ "ХПИ", 2002. — 316 с. 3. Гальчинський А. Україна: Наука та інноваційний розвиток / А. Гальчинський, В. Гесць, В. Семиноженко. — К.: Основа, 1997. — 66 с. 4. Гриньова В. М. Проблеми розвитку інвестиційної діяльності: Монографія / В. М. Гриньова, В. О. Коюда, Т. І. Лепейко, О. П. Коюда; [За заг. ред. В. М. Гриньової]. — Харьков: ХДЕУ, 2002. — 464 с. 5. Санто Б. Инновация как средство экономического развития. — М.: Прогресс, 1990. — 296 с. 6. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями / Пер. с англ.; [Авт. пред. и науч. ред. К. Ф. Пузыня. — М.: Экономика, 1989. — 272 с. 7. Хучек М. Социально-экономическое содержание инновации на предприятии // Вестник Московского университета. Серия 6. Экономика. — 1995. — №1. — С. 62 — 71. 8. Шумпетер Й. Теория экономического развития. — М.: Прогресс, 1982. — 456 с. 9. Ястремська О. М. Інвестиційна діяльність промислових підприємств: методологічні та методичні засади. Наукове видання. — Харьков: Вид. ХДЕУ, 2004. — 472 с. 10. Уайт П. Управление исследованиями и разработками / Сокр. пер. с англ.; [Под ред. Д. Н. Бобрышева. — М.: Экономика, 1982. — 24 с. 11. Иванов М. М. США: Управление наукой и нововведениями / М. М. Иванов, С. Р. Колупаева, Г. В. Кочетков. — М.: Наука, 1940. — 214 с. 12. Гвишиани Д. М. Теоретические аспекты исследований инновационных процессов и формирование инновационной политики: Инновационная политика развитых капиталистических государств / Д. М. Гвишиани, В. И. Громека. — М.: Знание, 1990. — 84 с. 13. Уткин Э. А. Курс менеджмента: Учебник для вузов. — М.: Зеркало, 1998. — 448 с. 14. Мескон М. Х. Основы менеджмента / М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури; [Пер. с англ. — М.: Дело, 1992. — 702 с. 15. Черваньов Д. М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в Україні / Д. М. Черваньов, Л. І. Нейкова. — К.: Знання, 1999. — 154 с. 16. Валента Ф. Управление инновациями. — М.: Прогресс, 1985. — 136 с. 17. Гохберг Л. Технология инноваций в промышленности и сфере услуг / Л. Гохберг, Кузнецова И. — М.: Центр исследований статистики и науки, 2001. — 234 с. 18. OECD Proposed quibelines for collecting and interpreting technological innovation data. OECD. — Paris, 1992. 19. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе / Пер. с англ. — М.: Дело ЛТД, 1994. — 720 с. 20. Ионов М. Инновационная сфера: состояние и перспектива // Экономист. — 1993. — №10. — С. 62 — 67. 21. Санто Б. Инновация как средство экономического развития. — М.: Прогресс, 1990. — 296 с. 22. Василенко В. О. Инновационный менеджмент: Навч. посібник / В. О. Василенко, В. Г. Шматько. — К.: ЦУЛ, Фенікс, 2003. — 440 с. 23. Вишняков Л. Инновационный менеджмент / Л. Вишняков, П. Гебхард, К. Кирсанов // РЭЖ. — 1993. — №2. — С. 72 — 79. 24. Крупак М. І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України. — Львів: Промо-Медіа, 2001. — 608 с. 25. Закон України "Про інноваційну діяльність" від 04.07.2002 р. №40-ІVІІ // Урядовий кур'єр. — 2001. — №143. — С. 5 — 11. 26. Василенко В. О. Теорія і практика розробки управлінських рішень. — К.: ЦУЛ, 2003. — 420 с. 27. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність. Навч. посібник. — К.: ЦУЛ, 2003. — 376 с. 28. Морозов Ю. П. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие. — Н. Новгород: Изд. ННГУ, 1997. — 352 с. 29. Завлин П. Н. Оценка экономической эффективности инвестиционных проєктов (современные подходы) / П. Н. Завлин, А. В. Васильева, А. И. Кналь. — СПб.: Наука, 1995. — 316 с. 30. Ильенкова С. Д. Инновационный менеджмент: Учеб. для вузов / С. Д. Ильенкова, Л. М. Гохберг, С. Ю. Ягудин; [Под ред. С. Д. Ильенковой. — М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. — 328 с. 31. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент: Учебник для вузов. — М.: ЗАО "Бизнес-школа "Интеллект-синтез", 1998. — 600 с. 32. Ковалев Г. Д. Основы инновационного менеджмента: Учебник для вузов / Под ред. проф. В. А. Швандара. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999. — 208 с. 33. Методика интегральной оценки инвестиционной привлекательности предприятий и организаций // Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. — 1998. — №7. — С. 18 — 28. 34. Русак Н. А. Финансовый анализ субъекта хозяйствования / Н. А. Русак, В. А. Русак. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. — 308 с. 35. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент. — К.: МП "Итем" ЛТД, "Юнайттед Лондон Трейд Лимитед", 1995. — 448 с.

Стаття надійшла до редакції
08.11.2005 р.